



Izvešće s konferencije

„The 13th European Quality Assurance Forum – Broadening the scope of QA“

Mjesto i vrijeme: Beč, Republika Austrija, 15.-17. studenog 2018. godine

Domaćini: Vienna University of Economics and Business (WU), Agency for Quality Assurance and Accreditation Austria (AQ Austria)

Sudionici: Ivan Bišćan, Vesna Dodiković Jurković, Željka Plužarić, Maja Šegvić i Iva Žabarović

U okviru projekta SKAZVO ([Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja](#)), zamjenica ravnateljice AZVO-a dr. sc. Vesna Dodiković Jurković te djelatnici AZVO-a sudjelovali su na konferenciji organiziranoj od strane grupe E4 – Europskog udruženja sveučilišta ([European University Association, EUA](#)), Europske udruge za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju ([European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA](#)), Europske udruge visokih učilišta ([European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE](#)) te Europskog studentskog zbora ([European Students' Union, ESU](#)). Konferencija, odnosno Europski forum za osiguravanje kvalitete visokog obrazovanja je godišnja konferencija koja okuplja studente, visoka učilišta i agencije koje se bave osiguravanjem kvalitete visokog obrazovanja s ciljem upoznavanja s novitetima te umrežavanja.

Tema ovogodišnje konferencije „13. Europski forum za osiguravanje kvalitete EQAF 2018“ je bila *Broadening the scope of QA*. Detaljan program je u prilogu Izvešća, a budući da je riječ o konferenciji koja okuplja više od 500 sudionika i s desecima predavanja i radionica, u ovom Izvešću se navode najvažnija za AZVO. Cjeloviti tekstovi radova i prezentacija dostupni su na mrežnoj stranici organizatora pod poveznicom: <https://eua.eu/events/14-13th-european-quality-assurance-forum.html>.

Na početku konferencije, u sklopu uvodne sesije je James Williams sa Sveučilišta Birmingham City analizirao pojam „sustava“ te istaknuo njegovu važnost za osiguravanje kvalitete. Također je spomenuta i raspravljana dvojba između nacionalnih i međunarodnih „sustava“. Postavljeno je i pitanje je li osiguravanje kvalitete transformativni proces ili proces praćenja napretka, odnosno monitoring.



Na drugoj sesiji su predstavnici visokih učilišta te agencija za osiguravanje kvalitete iz Republike Estonije te Švicarske Konfederacije (Heli Mattisen, EKKA, Estonija / Katrin Niglas, Tallin University / Christoph Niedermann, ETH Zurich / Petra Lauk Kwasnitza, AAQ, Švicarska) predstavili iskustva korištenja svojih aktivnosti te sustava. U sklopu sesije su sudionici Foruma ispunjavali upitnik o područjima koja bi se u budućnosti mogla razviti u *Standarde i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)*. Upitnik je ispunilo 256 sudionika, a većina je za potencijalne nove ESG standarde odabrala sljedeća područja: e-učenje (147), cjeloživotno učenje (113), istraživanje (89) te internacionalizaciju (89). E-učenje je primjerice već ionako primjenjivo na sve postojeće ESG standarde, no agencija za osiguravanje kvalitete iz Republike Estonije (Estonian Quality Agency for Higher and Vocational Education, EKKA) je istaknula svoj primjer dodatnog kriterija vrednovanja, a on se odnosi na doprinos visokih učilišta razvoju društva. Zanimljivo je za istaknuti kako su upravo visoka učilišta iz Republike Estonije putem povratnih informacija nakon analize ciklusa vrednovanja izrazila želju za nastavkom vrednovanja putem spomenutog kriterija i u novom ciklusu provedbe vrednovanja visokih učilišta. U početcima vanjskog vrednovanja visoka učilišta su smatrala kako im cijeli postupak nije donio nikakve koristi te da nisu saznali ništa što već od prije nisu znali, no kasnije su postali svjesni kako se radi o procesu koji im pomaže da razviju slabije razvijena područja. U Švicarskoj konfederaciji zakonom je propisano da su sveučilišta dužna brinuti o održivom razvoju, a jedan od standarda u akreditaciji kaže kako sveučilišta trebaju postaviti ciljeve u području održivosti. Veliki se fokus unutar rasprave analize rezultata upitnika sudionika također stavio i na održivost kao područje za budući razvoj unutar ESG-a. Sudionici su također naglasili važnost cjeloživotnog učenja, istraživanja, internacionalizacije te jednakosti pristupa visokom obrazovanju kao područja koja bi se u budućnosti mogla razviti u ESG-je. No, također je zaključeno kako će bez obzira na sve širi djelokrug aktivnosti fokus i dalje biti na nastavi i istraživanjima.

Nakon navedenih uvodnih sesija u sklopu konferencije je održano 5 radionica, 22 predavanja te 6 paralelnih sesija koje su sudionici mogli pohađati ovisno o izboru te važnosti tema. U nastavku Izvješća je opisan dio tema na kojima su prisustvovali djelatnici AZVO-a:

- Predstavnici agencije za osiguravanje kvalitete u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske (The Quality Assurance Agency for Higher Education, QAA) su održali predavanje o akademskom integritetu te različitim oblicima varanja kao akademskim nedoličnim ponašanjima (The role of QA in ensuring academic integrity). Zabrinjavajući je podatak istraživanja QAA-a da se 15,7 % studenata izjasnilo pozitivno o varanju na zadacima u sklopu



studija. QAA analiza istraživanja nije naišla na različitosti u smislu kulturološke, nacionalne, socijalne ili bilo koje druge osnove studenata koji su priznali varanje. Problem se nastoji riješiti uvođenjem Zakona koji bi sankcionirao privatne tvrtke koje se bave izradom i prodajom akademskih prijevара („*essay mills*“) te se na taj način ne bi „kriminalizirali“ studenti već tvrtke koje se bave takvim aktivnostima. Nadalje, istaknuto je kako je britanska vlada zatražila od QAA-a da predvodi sektor visokog obrazovanja u borbi protiv akademski nedoličnog ponašanja što govori u prilog činjenici da se uloga agencija za osiguravanje kvalitete širi i jača u različitim područjima.

QAA je objavio smjernice za postupanje kada su u pitanju različiti oblici narušavanja akademske čestitosti koje su i objavljene na mrežnim stranicama www.qaa.ac.uk.

- Primjer dobre prakse kako se osiguravanje kvalitete ostvaruje uz partnerstvo visokog učilišta i studenata je predstavila predstavnica Sveučilišta u Edinburghu Tina Harrison (Broadening the scope of QA through partnership with students). U sklopu Sveučilišta na snazi je Studentski partnerski sporazum kojim se određuju prioriteti (uključivanje studenata u studentska tijela, podrška studentima te zdravlje i dobrobit studenata) za narednu akademsku godinu. Na temelju prioriteta iz Sporazuma, Sveučilište organizira i financira projekte koje osmišljavaju i provode studenti. Na predavanju su predstavljeni financirani projekti iza sva tri navedena prioritet iz Sporazuma.
- Primjer osiguravanja kvalitete administracije u visokom obrazovanju Kraljevine Švedske su predstavile predstavnice dvaju Sveučilišta iz te države. Predstavljeni su instrumenti koji se koriste, njihove snage te slabosti. Zaključeno je kako se kod izgradnje sustava osiguravanja kvalitete za administraciju većina u konačnici ipak oslanja na ljude te na kulturu. Predstavljena je i publikacija *Quality of Administration in Higher Education* u organizaciji *Association of Swedish Higher Education – SUHF* koju čine 37 Sveučilišta i Veleučilišta u Kraljevini Švedskoj.
- Predsjednica ENQA-ine radne skupine za osiguravanje kvalitete i online učenje, Esther Huertas Hidalgo, predstavila je rezultate radne skupine. Izvještaj ENQA-ine radne skupine čiji rezultati su predstavljeni je objavljen 29. lipnja na ENQA-inim mrežnim stranicama te je dostupan pod poveznicom <http://www.engq.eu/indirme/papers-and-reports/occasional-papers/Considerations%20for%20QA%20of%20e-learning%20provision.pdf>. Predstavljen je i TeSLA projekt koji ima za cilj omogućiti da studentu polažu ispite online, razvojem softvera koji će automatski prepoznavati pojedinoga studenta. Projekt u suradnji provodi osam Sveučilišta, tri agencije za osiguravanje kvalitete, četiri istraživačkih centara te tri poduzeća.



- Upravljanje kvalitetom e-tečajeva u Republici Estoniji, predstavnici Estonskih Sveučilišta su predstavili sustav nagrađivanja najboljih e-tečajeva jednom godišnje posebnom oznakom koja se dodjeljuje na tri godine. Nagrađuje se koliko je tečaj „user friendly“ dok se sam sadržaj ne vrednuje. Svake godine se organizira događaj na kojemu se prikazuju primjeri dobre prakse e-tečajeva, razmjenjuju iskustva različitih Sveučilišta te imenuju pobjednici nagrade najbolji e-tečaj.
- Predstavnik *Student Partnerships in Quality Scotland (SPARQS)* je održao predavanje o uključivanju studenata kao punopravnih partnera u osiguravanje kvalitete. Istaknuto je kako različitim grupama studenata (primjerice studenti Bs i Ms studija, studenti poslijediplomskih studija, online studenti, itd.) treba pristupati na različite načine, i u vidu edukacije i u vidu podrške te su istaknuti primjeri za iste. Dugačak je put od „stepenice“ kada su studenti samo pružatelji povratnih informacija do toga kada oni postaju ravnopravni partneri u osiguravanju kvalitete čiji glas nije samo na razini forme već jednako odlučujući kao i ostali glasovi.
- Michele P. Wera iz Nizozemske agencije za osiguravanje kvalitete (NVAO) održala je predavanje na temu *Bologna's Trojan Horse? Language usage in the Netherlands as a quality issue*. Autorica je predstavila svoj stav o studijskim programima koji se izvode na engleskom jeziku u Nizozemskoj. Zadnjih je godina u porastu broj studijskih programa koji se izvode na engleskom jeziku, njihov postotak trenutno iznosi 75% od ukupnog broja programa, te autorica stavlja naglasak da bi upotreba engleskog jezika u studijskim programima u Nizozemskoj trebala biti adresirana iz perspektive osiguravanja kvalitete. Postavlja se pitanje koje su posljedice za domaće stanovništvo u smislu izbora jezika studija, kako sve veći broj programa na engleskom jeziku utječe na njihovu dostupnost (socijalna dimenzija) te koja je dodana vrijednost uvođenja programa na engleskom jeziku i da li ona uopće postoji. OECD navodi tri najvažnija razloga za odabir studija izvan zemlje porijekla: kvaliteta studijskog programa, visina školarine i jezik. Nizozemsko ministarstvo zaduženo za obrazovanje smatra kako treba zadržati pristup za sve studente no kako je potrebno voditi računa o kvaliteti takvih programa. Također, smatraju kako je na institucionalnoj razini potrebno razviti kriterije u području internacionalizacije i jezika poučavanja koje će NVAO provjeravati.
- U predavanju *Changes in the German accreditation system: a new equilibrium between universities, agencies and the German Accreditation Council* predstavnici njemačkog Akreditacijskog savjeta i The Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programs (AQAS) predstavili su promjene u Njemačkom sustavu osiguravanja kvalitete. Na



početku je predstavljen njemački sustav visokog obrazovanja kojeg čine oko 400 visokoškolskih institucija, većinom javnih, čije je postupanje uređeno federalnim okvirom i 16 pokrajinskih zakona. German Accreditation Council (GAC) dobio je novu ulogu u sustavu osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Njemačkoj te je prema novom zakonu zadužen za donošenje konačnih odluka u postupcima akreditacija, dok agencije provode cijeli postupak koji prethodi. Tek će se u narednoj godini vidjeti pravi opseg posla za GAC budući je samo jedna agencija godišnje donijela i do 250 odluka. Agencije više nisu pod nadzorom GAC-a već direktno ENQA-e. Visoka učilišta sama donose odluku ovisno o svojoj strategiji da li žele proći institucionalnu ili programsku akreditaciju. Uloga akademika u postupku reakreditacije ojačana je.

- Kolege iz Portugalske Agencije predstavile su rad o trećoj misiji fakulteta u Portugalu. U prvom djelu predstavljena je analiza portugalske agencije za osiguravanje kvalitete na koji način će Portugalska sveučilišta definirati mehanizme i procedure da bi ocijenili treću misiju fakulteta. Rezultati su pokazali da, iako su Portugalska sveučilišta koja su sudjelovala u analizi prihvatila treću misiju, osiguravanje kvalitete ove aktivnosti je još u fazi razvoja, odnosno institucije tek razvijaju interni sustav osiguravanja kvalitete u tom dijelu.
- Prikazan je i primjer University of Turku u Finskoj koje je napravilo konkretne korake da bi naglasilo društvenu angažiranost kroz sustav osiguravanja kvalitete. Institucije su shvatile kako mnogo rade u okviru svoje društvene uloge, ali to ne vrednuju. Agencije su te koje im mogu pomoći da razviju interni sustav kvalitete u cilju još veće društvene angažiranosti i bolje sistematizacije aktivnosti.
- Trend je u Europi da studenti budu aktivno uključeni u procese osiguravanja kvalitete. U Danskoj je The Danish Accreditation Institution (AI) tražio načine da studente aktivnije angažira u procesima vanjskog osiguravanja kvalitete što je rezultiralo osnivanjem STAR-a (akronim za Studerendes Akkrediteringsråd – što se na engleski prevodi kao the Students' Accreditation Council) koji predstavlja mrežu danskih studentskih organizacija.

Koncept STAR-a se bazira na principu da studenti trebaju tijekom obrazovanja imati direktan utjecaj na osiguravanje kvalitete i doprinijeti njegovom unapređenju iz svoje perspektive. The Danish Accreditation Institution je pozvao studente da rasprave prilike i izazove koji se pojavljuju tijekom njihovog angažmana u osiguravanju kvalitete. Jedan od uspješnih primjera inovacijskih inicijativa je "Give them something for free" – obilazak visokih učilišta studentskim kombijem i razgovor uz besplatnu kavu sa studentima visokog učilišta koje će biti vrednovano o akreditaciji i kvaliteti obrazovanja. Na taj način sponzorirano je više od 7000 kava,



razgovarano s “običnim” studentima i prikupljene su informacije od studenata koje nisu izabrala sama visoka učilišta i pripremala ih za razgovore sa stručnim povjerenstvom o pojedinim temama. U svakom pogledu Five-Star Student Involvement inicijativa donijela je novine i doživjela uspjeh.

- Sudjelovali smo i na radionici Exploring the supporting potential of two reflection instruments to concretise a vision and strategy on quality culture development koju su održali predstavnici KU Leuven, Maastricht University and Fontys University of Applied Sciences. Koristile su se metode procjene obilježja uspostavljene kulture kvalitete kako bi se temeljem nalaza potaknula unaprjeđenja.
- David Crosier u svom je predavanju iznio najvažnije zaključke iz izvješća o provedbi Bolonjskog procesa (Findings from the Bologna Implementation Report 2018). U prezentaciji je stavljen naglasak na 4 stvari; 1. što treba biti poduzeto da sve države EHEA imaju pouzdane sustave osiguravanja kvalitete? 2. s kojim stvarima će se sve države suočiti u nadolazećim godinama? 3. sustav osiguravanja kvalitete rapidno se razvio tijekom Bolonjskog procesa, no da li je to povećalo povjerenje među sustavima visokog obrazovanja? 4. zašto se i dalje susrećemo s izazovima u priznavanju diploma? Bolonjskim je procesom obuhvaćeno 48 zemalja i 38 milijuna studenata, a ključne su odrednice toga procesa tri ciklusa studiranja, priznavanje kvalifikacija i osiguravanje kvalitete koje je ključno za stvaranje povjerenja u obrazovne sustave zemalja Europe. Uvjeti da bi se to ostvarilo su razvijeni sustavi unutarnjeg osiguravanja kvalitete i nezavisno vanjsko osiguravanje kvalitete.

U svom se izlaganju, David Crosier usmjerio na aspekt osiguravanja kvalitete u kontekstu provedbe Bolonjskog procesa u Europi i zaključio kako su područja za poboljšanje snažnija participacija dionika te promocija europskog pristupa združenim studijima. Vežano za priznavanje kvalifikacija, formalni uvjeti su zadovoljeni (Lisabonska konvencija), no u stvarnosti, u nekim slučajevima, priznavanje nije automatsko. Iz perspektive socijalne dimenzije u visokom obrazovanju, susrećemo se s rodnom neujednačenošću u određenim disciplinama te s izazovom uključivanja podzastupljenih skupina i smanjenjem stope odustajanja. Vežano za studentsku mobilnost, iznesen je podatak kako 9 od 10 studenata unutar EHEA-e nije mobilno. Prioriteti u idućem razdoblju tiču se uglavnom učenja i poučavanja u digitalnom svijetu, socijalna dimenzija u visokom obrazovanju, kombiniranje EU inicijativa i agende EHEA-e, promocija vrijednosti poput akademskih sloboda, autonomije, uključenosti dionika i slično).



- Primjer dobre prakse izložili su predstavnici danske agencije Danish Accreditation Institutions. Zahtjev za uključivanjem studenata u procese osiguravanja kvalitete naveden je u ESG-ju, ali punu uključenost studenata nije lako postići. Iako su u Danskoj studenti članovi stručnih povjerenstava, na posjeti visokim učilištima razgovara se sa studentima te Akreditacijski savjet ima dva člana studenta, Danska agencija za osiguravanje kvalitete prikazala je primjer dobre prakse kako se uključenost studenata može još više pojačati, što će u konačnici dovesti do podizanja kvalitete. Sukladno viziji prema kojoj bi Agencija sa studentima ostvarila dugotrajniji i dinamičniji odnos, ali bi se i ojačala uključenost studenata u vanjsko osiguravanje kvalitete, 2014. godine osnovano je studentsko tijelo STAR (Student's Accreditation Council), mreža danskih studentskih organizacija koje vodi agencija. U Danskoj studenti su organizirani u studentske zborove prema profesijama te ih stoga imaju više nego u većini drugih zemalja koje nemaju takav sustav. 19 nacionalnih studentskih udruga je zastupljeno u STAR- u, a sastaju se dva puta godišnje. Mreža osigurava forum za dijalog sa studentima o pitanjima koja se tiču postupka akreditacija i kvalitete u visokom obrazovanju te se na taj način dijele iskustva i znanja kroz razne sektore. STAR imenuje studente članove stručnih povjerenstava, priprema studente za sastanke sa stručnim povjerenstvom, pruža doprinos tematskim analizama sustava, olakšava komunikaciju sa studentima i sl. Naglašeno je kako je sa studentima potrebna drugačija komunikacijska strategija kako bi ih se zainteresiralo za QA. Studenti sve više koriste reakreditacijska izvješća kao alat za poticanje institucija da unaprijede kvalitetu svojih aktivnosti.

Na završnoj sesiji (The changing HE landscape and the role for QA) je Dirk Van Damme, predstavnik Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (The Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) istaknuo je rast vještina u smislu certifikata i svjedodžbi koje nude privatne firme nasuprot kvalifikacijama koje se ostvaruju putem visokoškolskog obrazovanja. Sve više ljudi prolazi kroz sustav visokoškolskog obrazovanja no postoje određene sumnje o kvaliteti i relevantnosti vještina koje nude visokoškolski programi. Taj trend predstavlja rizik za europska sveučilišta uzimajući u obzir i sve veći rizik od prekvalificiranosti u pojedinim državama. Dirk Van Damme je istaknuo kako će digitalizacija sve više utjecati na razvoj vještina kao zamjenu za kvalifikacije, odnosno stečene visokoškolske kvalifikacije više neće biti dovoljne već će predstavljati samo bazu za daljnji razvoj vještina kroz karijeru pojedinca. Na kraju su postavljena otvorena pitanja o budućnosti visokog obrazovanja poput



primjerice: hoće li digitalne oznake i portfelji postati važniji i traženiji od kvalifikacija te hoće li u konačnici vještine postati važnije od kvalifikacija?

U Zagrebu, 11. siječnja 2019. godine